

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента – Коропатніка Ігоря Михайловича на дисертацію Полянського Антона Олександровича «Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність обраної теми дослідження. Удосконалення правоохоронної та судово-експертної діяльності, підвищення їх ефективності, зокрема завдяки здійсненню заходів адміністративно-правового забезпечення, є одними із актуальних для державного управління та реалізації правоохоронної функції держави. При цьому ефективно організована взаємодія суб'єктів здійснення цієї функції держави – власне правоохоронних органів, судово-експертних установ, установ пенітенціарної системи сприяє належному відправленню правосуддя, забезпеченню прав, свобод та законних інтересів людини. Належна організація діяльності правоохоронних органів, судово-експертних установ, у тому числі і завдяки налагодженню їх взаємодії, сприяє досягненню завдань правосуддя в країні, створення умов для захисту інтересів особи, суспільства, держави від кримінальних правопорушень.

За таких умов актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження Полянського Антона Олександровича «Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами» видається актуальним та своєчасним.

Про актуальність дослідження свідчить також те, що його виконано відповідно до: «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015; «Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України», затвердженої Указом Президента України від 14.03.2016 р. № 92/2016; «Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 рр.», затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03.03.2016 р.; «Стратегії національної безпеки України», затвердженої Указом

Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020; «Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474; Пріоритетних напрямів наукових досліджень Університету сучасних знань на 2017-2022 рр., затверджених рішенням вченої ради Університету сучасних знань від 08 грудня 2016 р., протокол № 3 (с. 23-24.)

Дисертаційне дослідження А.О. Полянського будується на комплексному, системному підході, характеризується відповідним рівнем наукових узагальнень. Теоретичну основу наукового дослідження становлять наукові праці вчених з різних галузей знань, зокрема, філософії, соціології, загальної теорії права і держави, кримінального права, криміналістики, адміністративного права, а також інших галузевих правових наук. Положення та висновки дисертації ґрунтуються на змістовному аналізі положень нормативно-правових актів різної юридичної сили, зокрема: Конституції України, міжнародних договорів та угод, а також законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів. Інформаційну та емпіричну основу роботи становлять узагальнення проблемних питань взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами, довідкові та періодичні видання, статистичні матеріали тощо.

У ході підготовки дисертації автором використано власний досвід взаємодії з правоохоронними органами (с.27).

Високий ступінь наукової обґрунтованості і достовірності результатів дослідження забезпечено, крім цього, використанням ряду загальнонаукових та спеціальних методів пізнання – діалектичного, формально-логічного, порівняльно-правового, історичного, логіко-семантичного, системно-структурного, соціологічного, статистичного, моделювання та ін., а також значного емпіричного матеріалу, зокрема узагальнень практичної діяльності судово-експертних установ України та правоохоронних органів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є першою спробою на монографічному рівні визначити

сутність, зміст та розкрити особливості адміністративно-правових засад взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами, запропонувати відповідну концепцію, а також опрацювати пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення адміністративного законодавства у цій сфері.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставленої проблеми. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем щодо адміністративно-правових засад взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами.

На особливу увагу заслуговують наступні положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість, зокрема:

встановлення особливостей діяльності судово-експертних установ та правоохоронних органів як об'єкту адміністративно-правового регулювання, до яких віднесено те, що: а) судово-експертна діяльність супроводжує правоохоронну діяльність, адже перед нею ставляться завдання із забезпечення використання в роботі правоохоронних органів спеціальних знань, що полегшують процес притягнення винних у порушенні прав і свобод людини та громадянина до юридичної відповідальності; б) судово-експертна діяльність має юридичний характер, адже реалізується у процедурах та заходах, які чітко регламентовано та визначено нормами законодавства; в) судово-експертна діяльність – це в більшій частині дослідницька робота, направлена на проведення спеціального різновиду наукових досліджень – експертиз, результати яких мають юридичну значимість та можуть використовуватись в діяльності правоохоронних органів та суді; г) судово-експертній діяльності також притаманна система спеціальних суб'єктів, якими виступають судово-експертні установи, створені у порядку, визначеному законом та працюючих згідно із вимогами Закону України «Про судову експертизу» (с.28);

виокремлення спеціальних принципів взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами, до яких віднесено: принцип організаційної невідповідності; принцип компетентності; принцип розвитку; принцип взаємного інтересу (с.66);

визначення, що мета взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами полягає у здійсненні спільної, державно- та суспільно-значимої діяльності, яка полягає у тому, щоб створити всі необхідні організаційні та правові умови для того, щоб забезпечити максимально високий та ефективний рівень захисту законних прав, свобод та інтересів громадян. Відповідно до визначеної мети, завданнями взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів є: забезпечити проведення ефективної правоохоронної діяльності; проводити ефективну судово-експертну діяльність; реалізувати процесуальні ролі судово-експертних установ у процесі розслідування кримінальних правопорушень; здійснити науково-методичне та експертне забезпечення правоохоронної діяльності; поглибити використання спеціальних знань у процесі виконання правоохоронними органами покладених на них функцій; формувати та впроваджувати нові формати та методи взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів (с.100);

доведення, того що компетенція судово-експертних установ та правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії характеризується наступними ознаками: а) представлена сукупністю взаємних прав та обов'язків, якими володіють суб'єкти взаємодії; б) реалізується виключно в межах відповідних правовідносин задля досягнення єдиної мети; в) компетенції підкріплені сукупністю законодавчо-визначених гарантій; г) неправомірне використання прав та обов'язків, якими наділені дані інституції, тягне за собою настання юридичної відповідальності; г) компетенція в жодному випадку не може бути передана іншим суб'єктам (с. 154);

встановлення, що ключовими особливостями судово-експертних установ, які відрізняють їх від правоохоронних органів є: по-перше, судово-експертні установи не є органами державної влади та не реалізують в своїй роботі функції

держави, проте вони здійснюють суспільно-важливу діяльність, пов'язану із проведенням експертних досліджень, результати яких можуть використовуватись в процесі правоохоронної діяльності; по-друге, судово-експертні установи – це не тільки державні організації, але й юридичні особи комунальної форми власності, які відповідно до визначеного законодавством порядку мають право проводити судово-експертну діяльність; по-третє, структура судово-експертних установ державного типу є чітко встановленою та упорядкованою на законодавчому рівні; по-четверте, ключовою та єдиною метою діяльності судово-експертних установ є провадження якісних судово-експертних досліджень відповідно до передбачених нормативно-правовою базою підстав;

узагальнення організаційних гарантії взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів, до яких віднесено наступні: а) кадрове забезпечення суб'єктів взаємодії; б) розробка та прийняття спільних управлінських рішень; в) матеріально-технічне забезпечення; г) здійснення контрольної діяльності; г) інформаційне забезпечення (с. 160-161);

виокремлення переліку ключових критеріїв оцінювання ефективності взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів, до яких віднесено: а) стан нормативно-правового забезпечення взаємодії; б) стан досягнення цілей взаємодії; в) економічна ефективність; г) відповідність організаційно-інституційної структури механізму взаємодії її завданням; г) вплив взаємодії на оновлення та удосконалення форм і методів судово-експертної та правоохоронної діяльності; д) вплив взаємодії на якість та ефективність правоохоронної діяльності; е) вплив взаємодії на стан матеріально-технічного, науково-методичного, інформаційно-аналітичного та кадрового забезпечення правоохоронної діяльності (с. 298-299);

встановлення, що координація є особливо важливим інструментом управління взаємодією судово-експертних установ та правоохоронних органів, який дає змогу не просто узгоджувати спільні дії, а досягати необхідного рівня збалансованості та керованості відносин і процесів в межах даної взаємодії,

здійснювати контроль за її ефективністю та стимулювати суб'єктів до належних показників дієвості та результативності взаємодії. Існуючий на сьогодні стан координації досліджуваної взаємодії можна охарактеризувати як проблемний, як на нормативно-правовому, так і організаційному рівнях. Запропоновані зміни покликані усунути найбільш гострі, на нашу думку, проблеми у цій сфері та забезпечити належну якість і ефективність координаційної роботи (с.322-323).

Виокремлення основних рівнів взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами: 1) міжнародний рівень (держава-держава); 2) рівень взаємодії безпосередньо судово-експертних установ з правоохоронними органами на державному рівні (орган-орган та орган-співробітник); 3) взаємодія працівників даних інституцій (співробітник-співробітник). Відзначена фрагментарність нормативно-правового регулювання правовідносин на кожному із рівнів взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів, що, в свою чергу, перешкоджає нормальному функціонуванню досліджуваної взаємодії. З огляду на це, наголошено, що важливим завданням законодавця є створення належних правових та організаційних умов для того, щоб взаємодія судово-експертних установ з правоохоронними органами була однаково ефективною на всіх рівнях її реалізації (с.330).

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення та висновки.

Дискусійні положення та зауваження.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних, неузгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. Є підстави вважати, що наведена автором загальна мета діяльності судово-експертних установ, якою є утвердження верховенства права в суспільстві і державі (с.54), фактично ототожнює їх з іншими правоохоронними

органами. Тому доцільно надати конкретизоване бачення мети діяльності досліджуваних установ.

2. Виділені автором етапи становлення та розвитку взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами (підрозділ 1.1) не достатньо враховують зміни, які відбулися з часу підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, яка зокрема стосується сфери правосуддя та юстиції.

3. Потребує додаткового обґрунтування висновків здобувача щодо необхідності доповнення чинного Закону України «Про судово-експертну діяльність» нормами про форми, принципи, завдання та функції судово-експертних установ та правоохоронних органів, як суб'єктів такої взаємодії (с. 138).

4. Здобувач відмічає доцільність внесення низки змін та доповнень до Закону України «Про судову експертизу», який був прийнятий ще у 1994 році, і в якому практично повністю відсутні положення з питань взаємодії судово-експертних установ між собою та з іншими державними, зокрема правоохоронними, органами (с.278). І, дійсно, автор цілком справедливо висловлює таку точку зору, тож логічно було б, що б у подальшому здобувач опрацював відповідні зміни до Закону України «Про судову експертизу».

5. Розглядаючи особливості контролю як способу забезпечення законності в діяльності судово-експертних установ та правоохоронних органів (с. 290) здобувач робить низку цікавих з теоретичної точки зору висновків стосовно сутності та змісту вказаного поняття. Втім, дослідження Антона Олександровича було б більш змістовним, якби він, в тому числі, окреслив перелік ключових ознак контролю як способу забезпечення законності за діяльністю судово-експертних установ та правоохоронних органів.

Разом з тим, зазначені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Значення одержаних результатів дослідження полягає в тому що викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – як основа для подальшого розроблення теоретичних та практичних проблем взаємодії судово-

експертних установ з правоохоронними органами (акт впровадження Кримінологічної асоціації України від 06 квітня 2021 р.); правотворчості – в ході уточнення та доповнення чинних законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, норми яких закріплюють адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами (акт впровадження Приватної наукової установи «Науково-дослідний інститут публічної політики і соціальних наук» від 07 квітня 2021 р.); правозастосовній діяльності – задля підвищення ефективності практичної діяльності судово-експертних установ (акт впровадження у практичну діяльність Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України від 08 квітня 2021 р.); навчальному процесі – під час підготовки підручників, навчальних посібників, науково-методичних матеріалів, робочих програм, лекційних матеріалів з дисциплін «Адміністративне право і процес», «Адміністративна відповідальність», «Криміналістика», «Судові та правоохоронні органи України» (акт впровадження Сумського державного університету від 09 квітня 2021 р.).

Основні результати дисертації викладено в одноосібній монографії, 24-х статтях, 19 з яких опубліковано у фахових виданнях України, 5 – у зарубіжних виданнях, тезах наукових повідомлень на 11-ти науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, 6-ти публікаціях у наукометричних виданнях, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення та результати дослідження. Дисертацію й автореферат оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог.

Викладене дозволяє зробити **висновок**, що дисертація «Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретну наукову проблему, яка має значення для адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною

корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Полянський Антон Олександрович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

Начальник кафедри правового забезпечення
Військового інституту
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка;
доктор юридичних наук, професор

Ігор КОРОПАТНИК

Підпис Коропатника І.М. засвідчую

Начальник відділу
ТА СТРОЙОВОГО
ІНСТИТУТУ КНУ ІМЕНІ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ПРИ
ДУБЕНЕЦЬ

